

IK ZIE HET WEL

Eerder verschenen Van Ruud Baars:

Hangend Hout

Gedichtenbundel over de tuin en de natuur, een tuin vol poëzie.

2014, Bravenewbooks, ISBN 9789402120103.

Verkrijgbaar via BOL.com.

Meester, u lijkt wel een monnik

Columnachtige verhalen over 44 jaar werken in het onderwijs.

2015, Bravenewbooks, ISBN 9789402134827.

Verkrijgbaar via BOL.com.

IK ZIE HET WEL

Columns over gewone mensen en gewone dingen

RUUD BAARS

COLOFON

© Ruud Baars / bravenewbooks.nl / 2020

Ik zie het wel

ISBN: 9789464185669

Omslag: Norma Stroo

Foto achterzijde: Denley Hooft

Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd, vermenigvuldigd in welke vorm dan ook, inclusief digitale opnamen, fotografische vermenigvuldiging of aanbieding op Internet, zonder toestemming van de auteur.

Schrijven is kijken met je ogen dicht

Remco Campert

Inhoud

Voorwoord	13
Ik zie het wel	15
Pietjes in de etalage	17
De buurman	20
Banenzwemmen	23
Gebed	25
Fijne dag.....	27
Hollen of stilstaan	29
Tuinman	31
Gewoon stoppen.....	33
Focus	35
Zwemdiploma	37
Koe	39
Wat een rijkdom!.....	41
De Cv-monteur.....	43
Achterstandsleerlingen.....	45
Zondagskind.....	47
Groene Gerrit	49
Bloei	51
2x BUBI	53
Ouwe mensen	56
Autoloze zondag.....	58
Zwart	60
Een barstje.....	62
Met andere ogen.....	64
Tompoucen.....	66
Tikketak.....	69
Luizen.....	71

Pitloos.....	73
Bladblazer	75
Het dorp.....	77
Oma's frieten.....	80
De tuinman en de therapeut.....	82
Winnen of verliezen	84
Zo vrij als een vogeltje.....	86
Wat leeft en bloeit	88
Vakantie	91
Kleur.....	93
Van de wind	95
De tent gaat sluiten.....	98
Cactussen.....	100
Changing	102
Kunst?	104
Huisje	107
Van die vragen.....	109
Watertoren.....	111
Studiedag.....	114
Mond vol tanden	117
Sigaartje.....	119
Liefde	121
Normaal.....	123
Cora	126
Afwijking	128
Afscheid	130
Zout	133
Advent.....	136
Wie wat bewaart.....	138
Goud, mirre en wierook	141

Een goed begin	143
Zonde.....	145
De overkant	148
Twee A's van de voorkant	150
Unbelievable	153
Heel Holland	155
Ciara	158
Vogeltjesdans	161
Asperges.....	163
Andere tijden.....	165
Dood.....	168
Stilstand.....	170
Geen afstand meer.....	173
Zomaar	176
Verhalen.....	178
Eenzame fiets	180
Puntjes.....	182
Mijlpaal	184
Pestgedrag	187
Carpe Diem	190
Over lopen.....	192
Van een andere planeet	194
Stempel.....	197
Terugblik.....	199
Geduld.....	201
Zwart en wit	204
Het andere nieuws	206
Tante Klaar.....	208
Behoud je dromen	210
Écht niet, man!	213

De geheime plaatsen van de ziel	215
De tijd stond even stil.....	217
Een deuk in de Zaan.....	220
De scholen zijn weer begonnen.....	223
Niets meer aan de hand	225
Shock.....	227
Over tijd	229
Pijltjes gooien.....	231
Luigi	235
Linksaf, of tóch rechtsaf?	237
Honderd.....	240
BinnensteBuiten	243
De vorst is teruggekeerd.....	245
Stap twee	247
Herinneringen.....	249
Mamma, ik wil niet meer... ..	251
Verpieteren.....	253

Voorwoord

Al een paar jaar heeft Norma mij op zondagavond moeten missen. Op elke zondagavond schreef ik een verhaal. Op zondagavond was ze steevast heel even de onbestorven weduwe die in haar eentje op de bank zat. De onbestorven weduwe van een man die zo nodig op maandagochtend weer een column op zijn Facebookpagina moest plaatsen.

Een verhaal dat mij zo maar te binnen schoot, een verhaal over gewone mensen en over gewone dingen, en af en toe over ongewone. Dwangmatig, discipline, doorzetten, je zou op mij allerhande etiketten kunnen plakken.

Maar ik schreef mijn columns vooral met veel plezier, precies 104 weken achtereen.

Mijn bundel “**Ik zie het wel**” draag ik op aan mijn lieve vrouw Norma, voor al die eenzame zondagavonden en als dank voor af en toe een kleine aanpassing wanneer zij het verhaal altijd weer als eerste mocht lezen.

Ruud Baars
december 2020

Ik zie het wel

Ik heb geen beste ogen. Of eigenlijk heb ik slechte ogen. En dat is al bijna twintig jaar. Vroeger zeiden ze dan dat je kippig was, tegenwoordig hebben ze daar heel geleerde namen voor.

Ik ben er wel aan gewend, maar het blijft lastig. Ik zwaai op straat soms naar wildvreemden omdat ik van de mensen aan de overkant het gezicht niet kan zien. Vaak groet ik, rijdend op de fiets, ook niet terug als iemand naar mij zwaait. In het begin hoorde ik wel eens opmerkingen, dat ik chagrijnig was, of ze vroegen of ik boos was. De meeste van mijn vrienden en kennissen zijn nu wel op de hoogte en zij zwaaien mij nu zeer uitbundig en hard roepend toe. Vaak helpt dat en ik hoor nooit meer dat ze me om die reden chagrijnig vinden.

Lezen lukte ook bijna niet, ik gebruikte al jaren lang een voorzetloep boven op mijn leesbril. Stond niet chic, maar het ging.

En nu heb ik sinds kort een speciale leesbril, waarin een loep is geslepen zodat de bril een aantal malen vergroot. Ik lees weer een gewoon boek en ik zie er met die bril weer een klein beetje normaal uit. Ik ben heel blij met die bril. Nadeel is, dat ik soms opsta met de bril op, en dan acuut duizelingen in mijn hoofd voel en tegen de tafel bots of een stoel omstoot. Eén keer liep ik het tafeltje met mijn kopje koffie omver. Lopen met die bril is geen optie.

Deze week was ik, samen met een vriend, in het Teylersmuseum in Haarlem om het werk van Leonardo Da Vinci te bewonderen. Wonderschoon museum, prachtige tekeningen. Deze kunstwerken hadden veelal een zeer klein formaat en de teksten eronder waren in, voor mij, te kleine letters weergegeven.

Gelukkig had ik die bril in mijn zak. Ja hoor, de miniwerkjes van Leonardo waren opeens zichtbaar en haarscherp. Het vervelende is wel, dat ik met deze bril een leesafstand heb van ongeveer 20 cm vanaf mijn ogen. Bij elk schilderijtje of schetsje, moest ik mij dus ver

naar voren buigen. Sommige werkjes hingen achter een glazen wand, waardoor mijn neus enkele malen keihard tegen het glas beukte. Cultuur snuiven kan ook pijnlijk zijn, dacht ik dan maar.

Om de teksten, die onderaan de werkjes hingen, te lezen, moest ik eveneens sterk voorover buigen en zat ik er bijna letterlijk met mijn neus bovenop. Reeds in de tweede Leonardozaal begon ik elke tekst onder in mijn rug te voelen. Ik had het er allemaal voorover.

Die bril bleef maar op mijn neus, ik wilde alle tekeningen en teksten immers goed kunnen zien. Maar het was ook erg druk in het museum. De werkjes hingen vrij dicht op elkaar en als ik me omdraaide naar de volgende tekening, liep ik regelmatig tegen een andere bezoeker aan. “Sorry”, zei ik dan maar weer even. Dat woord verstond iedereen wel, ook al werden er veel verschillende talen gesproken in het museum. Wel drie keer stond ik boven op de voet van een andere bezoeker. Na mijn “neem me niet kwalijk” en een zo vriendelijke mogelijke blik, draaide ik me dan weer om en nam de bril maar even in de hand. Echter ik had in mijn ene hand ook nog een boekje en met mijn andere hand moest ik het apparaat van de audiotour aan mijn oor houden. En ik had maar twee handen. Dus vervolgens stond de bril bij het volgende item weer op mijn neus en vergat ik dat weer als ik me omdraaide.

En zo verliep mijn bezoek aan het museum vol vreugde en verwondering over de schoonheid van Leonardo, soms verstoord door wat aanrakingen en kleine misstappen. Zien en voelen gingen mooi samen en heel soms botsten ze even.

Ik heb geen beste ogen, ik doe het ermee, voor mij zijn ze goed genoeg.

Ik ben dankbaar dat ik weer kan lezen en verder..... ik zie het wel.

Pietjes in de etalage

Na wekenlang uitstellen ging ik eindelijk weer eens naar de kapper.

Toen ik er binnenstapte, viel mijn oog op de Pietjes die in de etalage hingen. Zwarte Pietjes, die zie je niet veel meer, dacht ik nog even.

Toen ik op de stoel bij de wasbak zat, was ik de Pietjes alweer vergeten. Mijn haar werd gewassen, mijn hoofd werd gemasseerd en dan is mijn enige gedachte: van mij hoeft hier nooit een einde aan te komen....

Toen de kapster eenmaal de schaar in mijn welige haardos had gezet, lag de goede Sint binnen de kortste keren op onze gesprekstafel. Via de onvergetelijke intocht in Zandijk, Dieuwertje Blok en de discussies over Zwarte Piet, kwamen we weer bij de Pietjes in de etalage. De Zwarte Pietjes.

“Ik had ze net opgehangen, ik was aan het knippen en toen stond er opeens een meneer voor de etalage naar binnen te kijken. Ik werd er een beetje bang van,” zei mijn kapster die ook de eigenaar van de zaak was. “Gelukkig ging hij snel weg en gebeurde er niets,” ging ze verder.

Van mij mag een Piet ook een andere kleur hebben en voor kinderen maakt het uiterlijk ook niks uit.

Op de school waar ik werkte deden we met het team altijd een zelf geschreven musical met Sinterklaas. Eens hadden we in het verhaal een nep-Sinterklaas, een echte boef die de cadeautjes wilde stelen. Gehuld in een rode deken, een baard van watten en met een kartonnen puntmuts verscheen hij ten tonele. De jongste kinderen, die natuurlijk nog heilig geloofden, riepen meteen enthousiast naar Sinterklaas en gaven geen krimp over zijn sjofele uiterlijk. Toen later in het verhaal de “échte” Sint aantrad, begrepen ze er nog steeds niets van dat er twee Sinterklazen op het toneel stonden. Bij kinderen gaat het om het verhaal. Hoe de spelers eruit zien, maakt ze heus niet uit.

In een andere musical speelde ik de rol van Sinterklaas. Op onze school hadden we één Sinterklaaspak en natuurlijk één baard met pruik. 's Morgens had onze vaste Sint het pak en de baard gebruikt en na zijn bezoek had hij zich thuis snel omgekleed en werd het pak met baard en pruik weer op school bezorgd in de middagpauze. Ik werd geschminkt en hulde mij in de jurk en de tabberd en als laatst werd bij mij de baard en de pruik geplaatst door één van de hulpouders. Ai.... De Sint van vanochtend had flink gekwijld in de baard, onder de mond voelde ik een vieze, natte, koude plek. Ik huiverde. Zou ik wel.... Maar ja, de kinderen waren vol verwachting, het stuk moest doorgaan. Dus ik ging en speelde mijn rol als een echte Sint. Ik moet er altijd nog aan denken als ik Sinterklaas zie. En ik krijg er nóg de koude rillingen van.

We hadden het nog over geloven in Sinterklaas en tot welke leeftijd en hoe je het vertelt aan je kinderen. Voor mij wel actueel, want onze kleinzoon had juist deze week het ware verhaal gehoord en verkeerde nu nog in een fase tussen ongeloof en hoop.

En dat vertelde ik allemaal tegen mijn kapster.

Opeens hield ze de spiegel achter mijn hoofd en was ik klaar. Ik had helemaal niet meer opgelet.

“Zo, je bent helemaal klaar voor pakjesavond,” zei ze met een glimlach.

Toen ik de winkel verliet, liepen de muziekpieten net voorbij in de straat. Twee wat oudere vrouwen stonden, precies bij mijn fiets, te genieten van dit tafereeltje. “Gelukkig zijn die Pieten wel echt zwart,” hoorde ik er één zeggen.

Een jonge Surinaamse moeder met een kindje in de buggy stond achter de dames en riep ingehouden, maar vol boosheid en vanuit het diepst van haar hart: “FUCK!” Ze liep snel door, de beide vrouwen hadden het waarschijnlijk niet eens gehoord. Maar ik zag haar boosheid, haar radeloosheid. Ze wilde de confrontatie niet aan, ze zocht geen ruzie, maar ze voelde zich niet gehoord en diep gekwetst.

Sinterklaas is een mooi feest. Ik hoop vurig, dat dit altijd zo blijft. Bij kinderen gaat het om het verhaal. Hoe de spelers eruit zien, maakt ze heus niet uit.

Ik keek nog even achterom naar de Zwarte Pietjes in de etalage.

“FUCK!” Op mijn verlanglijstje staat een feest op 5 december voor iedereen, voor alle kinderen, voor alle volwassenen. Een feest waar iedereen zich goed bij voelt, waar ieder blij van wordt. Dat is mijn mooiste geschenk. En dan wil ik best nog wel een keer een Sinterklaas zijn met een natte baard.....

De buurman

Onze overbuurman is anders dan de meeste overbuurmannen.

De flat waarin hij woont, stond begin verleden jaar enkele maanden leeg. Opeens was hij er, mijn nieuwe buurman. Niet dat ik hem zag, maar er was 's avonds plotseling een tv die aanstond. Ik zag niemand, het was alsof de tv met een tijdklok werd aangeschakeld. Elke avond werden op het grote beeldscherm films bekeken, zo leek het. Niks mis mee natuurlijk. Er brandde echter nooit een lampje in het huis, waar je overdag vrijuit naar binnen kon kijken omdat er geen planten of gordijnen waren. Voor het raam stond een bank met de rugzijde naar ons toe gekeerd. Meer meubelen telde de woning niet, de wanden bleven, voor zover zichtbaar, helemaal kaal.

Na een paar maanden verscheen er een tuinstoel op het balkon. En ja hoor, opeens zat onze nieuwe buurman rokend op het balkon. Het woongerief van de buurman had hiermee een flinke lift gekregen, en vanaf dat moment verbleef hij regelmatig één sigaret lang op zijn balkon.

We zagen er nooit andere mensen, elke avond was het zelfde beeld. We wonden eraan en besteedden er niet veel aandacht meer aan.

In november, vorige jaar, op de dag na Sint Maarten, stond de buurman opeens op een trapje voor het raam. Hij hing aan de binnenkant dekzeilen tegen zijn kozijnen, zowel in de ramen van zijn woonkamer, als ook in de ramen van de beide kamers beneden. Alle ramen werden potdicht van de buitenwereld afgesloten.

Het huis was nooit opgeknapt, dus had hij misschien even moeten sparen, en ging hij in de komende weken het hele huis schilderen en zou het met enige vertraging een gezellig flatje worden. Ik gunde hem dat van harte na zo'n periode van kaalheid en kilte.

Echter, de zeilen bleven voor de ramen hangen en de gehele periode vanaf die dag in november was ons het zicht op onze buurman nu

definitief ontnomen. 's Avonds in het donker ontwaarden we soms het vage schijnsel van de tv dat door het zeil heen scheen. Een enkele maal verscheen de buurman nog op het balkon voor een rokertje.

In het voorjaar zagen we de man een paar maanden in het geheel niet meer. Leefde hij nog wel? Wat was er toch achter die zeilen? Was er iets wat het daglicht niet kon velen? Had onze buurman misschien hulp nodig? Nu we hem niet meer zagen, kreeg de man opeens weer onze aandacht. Moest ik het bij iemand melden? En zo ja, bij wie? En wat zou ik dan precies vertellen? Misschien verklaarden ze mij wel voor gek omdat ik allerlei verhalen in mijn hoofd liet rondspoken. En dan zat ik straks bij de psychiater in plaats van de buurman!

Maar zover kwam het allemaal niet: op een ochtend in juni stonden er twee tuinstoelen en had onze buurman weer zijn rookmomentje. Hij was echter niet alleen. Naast hem zat een, zo te zien, jonge Aziatische vrouw. Ze rookten samen, gezellig naast elkaar op het balkon. Had hij haar opgehaald uit een ver land? Was hij daarom geruime tijd niet in zijn woning gesignaleerd? Al weer zoveel vragen.

Samen roken op het balkon werd een dagelijks ritueel en na een paar weken gingen plotseling de zeilen van de ramen. De buurman stond vervolgens opeens op een trap met gordijnen in de hand, die zo het leek, liefdevol werden aangereikt door de nieuwe huisgenote van onze buurman. Na een paar uur hingen voor alle ramen gordijnen, zowel boven als beneden. Ze werden zorgvuldig dicht geschoven en zo werd het interieur van het verse koppelje opnieuw aan het zicht onttrokken. De gordijnen gingen, tot de dag van vandaag, nooit meer één seconde open.

De rookmomentjes zijn gebleven. De vrouw was echter opeens niet meer in beeld, de buurman rookte weer in alle eenzaamheid.

Ruim een maand geleden zaten ze weer met z'n tweeën op het balkon te genieten van een sigaretje. Alleen zat onze buurman nu plotseling met een andere vrouw. Hij zat links, de vrouw zat rechts. En dat was geen verandering sinds de vorige vrouw. De nieuwe vrouw bleef.

Ik weet niet of de buurman op de bank achter de gordijnen ook altijd links zit en de vrouw rechts.

Ik weet ook niet of de nieuwe vrouw een blijvertje is. Onze buurman houdt vast niet zo van daglicht. Onze buurman is, denk ik, niet graag alleen.

Onze overbuurman is anders dan de meeste overbuurmannen.

Banenzwemmen

De donderdag is al bijna twee jaar mijn zwemochtend. Op het activiteitenrooster van het plaatselijke zwembad staat dan “Banenzwemmen”. En dan zwem ik dus banen van 11.30 tot 13.00 uur.

Ik tel altijd mijn gezwommen baantjes. Sommigen beweren dat dit een kenmerk van autisme zou zijn, maar ik constateer dat veel medezwimmers hetzelfde doen. Ik zwem minimaal zeventig baantjes per keer.

Al zwemmend vang ik natuurlijk flarden van gesprekken op. Vooral de dames, die veelal in tweetallen hardnekkig naast elkaar blijven zwemmen (wat soms best irritant is als ze je tegemoet komen zwemmen) kletsen heel wat af. En ze praten ook nogal hard. Over hun mannen, over vakanties, de caravan, maar vooral ook over hun kwaaltjes die maar niet over willen gaan. Als ik een stukje bij ze in de buurt zwem, dan luister ik weer even mee, maar de clou van hun relaas verwatert meestal omdat mijn tempo anders is.

Ik ben niet de enige met een wekelijks vast patroon: ik zie heel veel dezelfde zwemmers in het bad. Zo verschijnen elke week heel trouw “de mannetjes”, zoals ik ze maar ben gaan betitelen. Het zijn twee corpulente heren die tegen 12 uur aankomen en dan langdurig genieten van de warme douche. Vervolgens lopen zij op hun gemak naar het bad en nemen daar hun vaste plaatsen in. De grootste van de twee gaat op de rand zitten, de ander stapt voorzichtig in het water en blijft daar. Meteen na aankomst beginnen ze luidruchtige gesprekken, er wordt veel gelachen en binnen de kortste keren voegt zich een derde man bij de twee. Ook een wat oudere dame komt dan aangezwommen. Enerverende gesprekken volgen, maar gezwommen wordt er niet. Regelmatig doet de dienstdoende badmeester een poging om de mannen tot een paar baantjes te verleiden of roept één

van de zwemmers hen toe om een duik te nemen. “Het is me te druk”, is meestal het standaard antwoord.

Of hij vindt het te koud. De kleinste van de twee doet meestal nog wel snel een baantje en dan opeens zijn ze verdwenen en zie ik de mannen in het warme bubbelbad.

Elke week het zelfde ritueel. Ik betrap mezelf er al op, dat ik na een kwartiertje zwemmen al uitkijk naar de mannetjes. Ik zou ze missen als ze er opeens niet meer zouden zijn.

“Nel, ik heb 30! Ik stop ermee!” hoor ik opeens naast me in het water. O ja, weer zo één. Weer zo’n strikte banenteller. De dame in kwestie zwemt inderdaad subiet naar het trapje en verlaat het bad.

Zelf heb ik mijn quotum nog niet bereikt. Ik moet nog tot 70. Het gaat me lukken, ik sta mijn mannetje!

Ik moet het toegeven, banenzwemmen is wel veel van hetzelfde, maar saai? Nee, dat is het zeker niet zolang je je hoofd maar boven water houdt.

Gebed

“Schrijven is een vorm van gebed”, zei Franz Kafka regelmatig. Deze zin werd aangehaald in het aangrijpende boek “De pianiste van Theresienstadt” dat ik deze week las.

Op dezelfde bladzijde in het boek vertelde de hoofdpersoon, Alice Hertz-Sommer, “hoe moeilijk het is om je jeugd uit te leggen”.

Ik dacht na over beide uitspraken.

Als ik schrijf, doe ik dit in stilte. Ik sluit me af en ik zoek verbinding, soms doe ik mijn ogen dicht. Ik richt mij op mijn boodschap, mijn verhaal, ik zie voor mij waar ik wil eindigen. De woorden, de zinnen worden mij dan zo maar ingegeven. Ik hoef er niet over na te denken. Mijn tekst is er op het moment dat ik de knoppen op mijn toetsenbord indruk, alsof iemand mij steeds weer naar de goede toets toe leidt.

Ik geloof, dat Kafka gelijk heeft.

De tweede uitspraak, hoe moeilijk het is om je jeugd uit te leggen, begreep ik in het geval van Alice direct in het boek. Zij had een turbulent leven gehad, op de vlucht voor de Duitsers, de Holocaust overleefd, geliefden verloren en eerst in Israël, daarna in Engeland een nieuw bestaan opgebouwd. Het was voor haar bijna onmogelijk om bij anderen over te brengen wat zich in haar jongere jaren had afgespeeld. Alice werd 108 jaar oud.

Ik zoek verbinding.....

Lezend in het boek over Alice, kwam Norma met het boek “Hartschade” van Hella de Jonge uit de bibliotheek. Ze las het in één dag uit en was verbijsterd: een wonderbaarlijk relaas over Hella’s hartproblemen, maar ook over de moeizame relatie met haar moeder en haar vader Eli Asser, die beiden zo getraumatiseerd uit de oorlog waren gekomen. Hella droeg dit alles met zich mee.

Ik las vervolgens “Hartschade” ook in één ruk uit. Het raakte me. Niet alleen waren de episodens over de hartklachten en haar verblijf in het

ziekenhuis voor mij zeer herkenbaar, ook het zwijgen over het oorlogsverleden van haar ouders was voor mij o zo bekend. Ook in het gezin waarin ik opgroeide was er verdriet, maar er werd nooit iets verteld. De oorlog was zwaar en vol raadsels. We werden erin mee getrokken, de ware verhalen kwamen echter nooit op tafel.

Na het lezen van “Hartschade” keek ik ’s avonds met Norma samen naar de documentaire “Verlies niet de moed”. Hella maakte deze emotionele film enkele jaren geleden: in gesprekken met haar vader trachtte zij als nóg achter de ware verhalen te komen, en zo de relatie met haar vader te herstellen. Dat lukte maar ten dele. En wat bracht zij dit alles prachtig in beeld.

Voor Eli Asser was het nog altijd zó moeilijk om zijn jeugd uit te leggen.

Ook voor mijn vader was het moeilijk om zijn jeugd uit te leggen, de tijd dat hij in Duitsland was. Ik heb er, achteraf gezien, ook te weinig naar gevraagd. Ik gaf het op. We praatten er niet over. Er waren vreselijke dingen gebeurd, maar ik heb geen idee wat dan wel precies. Ik bewonder Hella, hoe ze haar eigen onmacht beschreef, hoe ze uiteindelijk bij haar vader bleef doorvragen, hoe ze op veel vragen nog een antwoord kreeg, soms met boosheid, soms met verdriet. Steeds meer tipjes van de sluier werden opgelicht.

Hoe kan het toch zijn dat IK hiertoe nooit gekomen ben, flitste het bij voortduring door mijn hoofd tijdens de film. Het lukte me niet, het was als een trein die maar niet in beweging kwam en ik bleef roerloos zitten. Ik was grootgebracht met zwijgen en ik had het overgenomen.

Ik schrijf dit stukje op zaterdag. Ik zie in de tv-gids, dat morgenavond een film wordt uitgezonden over Selma Wijnberg - De vrouw die Sobibor overleefde. Ik ga er zeker naar kijken.

Ik zocht verbinding, ik vond verbinding. Het was geen toeval, dat deze boeken en films bijeenkwamen. Ze gingen niet alleen over hen, maar ook over mij.

Ik schreef in stilte, ik deed even mijn ogen dicht.

Ik kan het alleen maar be”amen”: Schrijven is een vorm van gebed!